

Muzej Sarajeva / The Sarajevo Museum
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Centar za historijska istraživanja (CeHIS) / Center for Historical Research (CeHIS)

KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

**PROSTOR DANAŠNJEG SARAJEVA
U ANTIČKO DOBA**

**THE TERRITORY OF PRESENT-DAY
SARAJEVO IN ANTIQUITY**

27. april 2026. / 27th April 2026

Sarajevo, 2026.

IZDAVAČ / PUBLISHER:

J.U. Muzej Sarajeva / The Sarajevo Museum
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet / University of Sarajevo – Faculty of
Philosophy
Centar za historijska istraživanja (CeHIS) / Center for Historical Research (CeHIS)

ZA IZDAVAČA / FOR THE PUBLISHER:

Indira Kučuk Sorguč & Adnan Busuladžić

**GLAVNA UREDNICA REDAKCIJE ZA IZDAVAČKU DJELATNOST FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U SARAJEVU / EDITOR-IN-CHIEF UNIVERSITY OF SARAJEVO - FACULTY
OF PHILOSOPHY:**

Sabina Bakšić

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA / EDITOR-IN-CHIEF:

Amra Šaćić Beća & Edin Veletovac

NAUČNI ODBOR / SCIENTIFIC COMMITTEE

Inga VILOGORAC BRČIĆ (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb)

Danijel DŽINO (Odsjek za historiju i arheologiju, Macquarie University /
Department of History and Archaeology, Macquarie University)

Feđa MILIVOJEVIĆ (Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka)

Jelena CVIJETIĆ (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu /
Faculty of Philosophy, University of Belgrade);

Dejan GAZIVODA (Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore /
Center for Conservation and Archaeology of Montenegro)

Ljubica PERINIĆ (Odsjek za arheologiju HAZU /
Department of Archaeology, Croatian Academy of Sciences and Arts – HAZU)

Nirvana SILNOVIĆ (Austrijski arheološki institut, Austrijska akademija nauka /
Austrian Archaeological Institute, Austrian Academy of Sciences)

Olga PELCER-VUJACIĆ (Institut za istoriju, Univeritet Crne Gore /
Institute of History, University of Montenegro)

Nino ŠVONJA (Arheološki muzej u Splitu /
Archaeological Museum in Split)

ORGANIZACIONI ODBOR/ ORGANISING COMMITTEE:

Indira Kučuk Sorguč (predsjednica), Amra Šaćić Beća, Edin Veletovac,
Adnan Kaljanac, Salmedin Mesihović, Adnan Muftarević

RECENZIJE / REVIEWS:

Prof. dr. Adnan Busuladžić / Dr Adnan Busuladžić, Full Professor
Prof. dr. Almir Marić / Dr Almir Marić, Associate Professor

e-izdanje / online issue

ISBN 978-9926-457-26-6 Muzej Sarajeva
ISBN 978-9926-491-72-7 Filozofski fakultet Univerziteta
CIP zapis dostupan u COBISS sistemu
Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH
pod ID brojem 69197830

Muzej Sarajeva / The Sarajevo Museum
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Centar za historijska istraživanja (CeHIS) / Center for Historical Research (CeHIS)

KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

PROSTOR DANAŠNJEG SARAJEVA
U ANTIČKO DOBA

THE TERRITORY OF PRESENT-DAY
SARAJEVO IN ANTIQUITY

27. april 2026. / 27th April 2026

Sarajevo, 2026.

PREDGOVOR

Počeci istraživanja antičke historije područja današnjeg Sarajeva potječu iz perioda neposredno pred dolazak Austro- Ugarske Monarhije 1878. godine na ove prostore. Iako se na ovom prostoru u to vrijeme nalazio iz sasvim drugih razloga (političkih i vojnih), prvi koji je ostavio pisani trag o rimskim ostacima u Sarajevu, te iznio svoje utiske i zaključke o njima, bio je čuveni britanski arheolog Arthur Evans. On je u dva navrata dolazio u Bosnu i Hercegovinu, prvi put 1875. i drugi put 1878. godine. U svojim bilješkama o Bosni i Hercegovini, u kojima se, između ostalog, osvrće i na prostor Sarajeva, a koje je kasnije pretočio u dvije knjige, Evans je predstavio niz otkrića do kojih je došao tokom svojih putovanja. Evansu je na osnovu viđenih arheoloških nalaza bilo jasno da se na prostoru Sarajeva u antičko doba nalazila rimska urbana cjelina, ali je imao pogrešnu pretpostavku da se njen centar nalazio u današnjem mjestu Blažuj, s kojim je identifikao rimsko naselje Ad Matricem, mjesto poznato na osnovu *Tabule Peutingeriane*.

Nakon što je prostor Bosne i Hercegovine 1878. godine okupirala Austro-Ugarska Monarhija, naučna djelatnost na ovim prostorima ubrzo dobija institucionalni karakter, a to se najbolje ogleda u osnivanju Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, koji je sa radom počeo 1888. godine i time postao prva naučna i kulturna institucija u državi. O historiji Sarajeva i njegove okoline u antičko doba, tokom perioda vladavine Austro-Ugarske Monarhije, objavljen je značajan broj naučnih članaka, ali svakako najznačajniji arheološki poduhvat iz tog vremena događa se 1893. godine kada austrougarske vlasti pod vodstvom Ivana Kellnera, građevinskog savjetnika, nailaze na ostatke nekadašnjeg rimskog grada koji se nalazio na mjestu sumpornih vrela. Rezultate tog istraživanja Ivan Kellner je objavio 1895. godine u Glasniku Zemaljskog muzeja pod naslovom *Rimski gragjevni ostanci u Ilidžama kod Sarajeva*.

U periodu između dva svjetska rata, naučno-istraživačka aktivnost na polju proučavanja antičke historije sarajevskog kraja splasnula je, ali to ne znači da nije došlo do novih naučnih otkrića i spoznaja. Vrijedan naučni doprinos tokom ovog perioda pružili su Vladislav Skarić, Gregor Čremošnik, a posebno Dimitrije Sergejevski, sva trojica uposlenici Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine.

Ako ostavimo po strani prvobitno otkriće rimskog grada na Ilidži iz 1893. godine, najznačajnija saznanja i otkrića o antičkoj historiji Sarajeva, dogodila su se u periodu nakon 1945. godine, odnosno za vrijeme (N)SFR Jugoslavije. Na-

FOREWORD

The beginnings of research into the ancient history of the Sarajevo area date back to the period immediately preceding the arrival of the Austro-Hungarian Monarchy in 1878. Although visiting the region for entirely different motives, political and military, the first person to leave a written record of Roman remains in Sarajevo, and to offer his scholarly impressions on them, was the renowned British archaeologist Arthur Evans. He visited Bosnia and Herzegovina on two occasions, first in 1875 and again in 1878. In his notes on Bosnia and Herzegovina, which he later expanded into two books, Evans presented numerous discoveries made during his travels. Based on the archaeological finds he observed, it was clear to Evans that a Roman urban settlement had existed in the Sarajevo area during antiquity. However, he held the incorrect assumption that its center was located in present-day Blažuj, which he identified as the Roman settlement *Ad Matricem*, a site known from the *Tabula Peutingeriana*.

After the Austro-Hungarian occupation of Bosnia and Herzegovina in 1878, scientific activity in those areas acquired an institutional character. This transition is best reflected in the founding of the National Museum of Bosnia and Herzegovina which started operating in 1888, becoming the country's first scientific and cultural institution. During the Austro-Hungarian period, a significant number of scientific articles on Sarajevo's ancient history were published. The most significant archaeological undertaking of that time occurred in 1893, when authorities, led by construction advisor Ivan Kellner, uncovered the remains of a former Roman city at the site of the local sulfur springs. Kellner published the results of this research in 1895 in the *Herald* of the National Museum under the title *Roman Building Remains in Ilidža near Sarajevo*.

Between the two World Wars, scientific research activity in ancient history subsided, though valuable scientific contributions were still made by Vladislav Skarić, Gregor Čremošnik, and especially Dimitrije Sergejevski, all of whom were employed at the National Museum.

Aside from the original discovery of the Roman city in Ilidža in 1893, the most significant breakthroughs occurred after 1945, during the period of Socialist Yugoslavia. Scientific research gained a new momentum with the establishment of the Faculty of Philosophy and the Museum of the City of Sarajevo. A younger generation of researchers emerged, introducing modern methodologies, which led

učno-istraživačka djelatnost na prostoru Bosne i Hercegovine dobija potpuno novi zamah s osnivanjem nekoliko novih naučnih institucija, poput Filozofskog fakulteta i Muzeja grada Sarajeva. Također, uporedo sa starijim naučnim kadrom stasavaju i mlađe generacije naučnika koje uvode savremenije metodologije u svoj naučnoistraživački rad, što neminovno dovodi do boljeg razumijevanja antičke prošlosti ovog prostora. Među brojnim istraživačima koji su se bavili ovom problematikom posebno se izdvajaju Irma Čremošnik, Alojz Benac, Esad Pašalić, Đuro Basler, Veljko Paškvalin i Ivo Bojanovski. Pored velikog broja radova objavljenih tokom ovog razdoblja, svakako najznačajniji arheološki poduhvat, nakon prvobitnog arheološkog iskopavanja iz 1893. godine, odvio se u periodu između 1955–1963. godine, kada su obnovljena iskopavanja na Ilidži pod pokroviteljstvom Muzeja Grada Sarajeva. Voditelj istraživanja je bio Esad Pašalić, profesor sa Filozofskog fakulteta u Sarajevu, a detaljan izvještaj o postignutim rezultatima do 1959. godine objavio je u Glasniku Zemaljskog muzeja. Pored navedenog, poseban doprinos istraživanju sarajevske regije nalazi se u Arheološkom leksikonu Bosne i Hercegovine (Tom 3), gdje su poimenice popisani i u kratkim crtama opisani svi do tada poznati arheološki lokaliteti sa pratećim nalazima.

U periodu nakon 1995. godine, izučavanje sarajevskog kraja u antičko doba nije prestalo. Pored starije, izrasla je i jedna nova generacija naučnika koji su dio svog naučno-istraživačkog rada također posvetili ovom problemu. Od te godine pa sve do danas objavljeno je nekoliko značajnih studija i naučnih članaka koji tretiraju različite probleme i antičke historije sarajevske regije. Također, jedan od najznačajnijih epigrafskih spomenika koji se tiču administrativnog statusa *Aquae S...* pronađen je 2006. godine u Krivoglavcima kod Vogošće, a iskopavanje je predvodio prof. dr. Enver Imamović sa Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Danas, kulturno-historijsko naslijeđe rimskog grada *Aquae S...* pohranjeno je u dvije ustanove od velikog značaja za Bosnu i Hercegovinu: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine i JU Muzej Sarajeva. Obje ustanove posjeduju veoma značajne arheološke eksponate koje čuvaju sjećanje na davnu historiju prostora Sarajeva, glavnog grada Bosne i Hercegovine.

to a better understanding of the past. Prominent researchers of this era include Irma Čremošnik, Alojz Benac, Esad Pašalić, Đuro Basler, Veljko Paškvalin, and Ivo Bojanovski. A landmark project took place between 1955 and 1963, when excavations in Ilidža were renewed under the auspices of the Museum of the City of Sarajevo. Led by Esad Pašalić, a professor at the Faculty of Philosophy in Sarajevo, this research resulted in a detailed report published in the *Herald*. Another vital contribution is found in the *Archaeological Lexicon of Bosnia and Herzegovina (Vol. 3)*, which systematically cataloged all known sites and finds.

Since 1995, a new generation of scholars has emerged, continuing the study of the Sarajevo region in antiquity. In 2006, one of the most significant epigraphic monuments regarding the administrative status of *Aquae S...* was discovered in Krivoglavci near Vogošća, during an excavation led by Prof. Dr. Enver Imamović.

Today, the heritage of the Roman city of *Aquae S...* is preserved in two vital institutions: the National Museum of Bosnia and Herzegovina and the Public Institution of the Museum of Sarajevo. Both hold invaluable archaeological exhibits that safeguard the memory of Sarajevo's distant past, the capital of Bosnia and Herzegovina.

PROSTOR DANAŠNJEG SARAJEVA U ANTIČKO DOBA

Nasljeđe sarajevske regije duboko je ukorijenjen u antičkoj prošlosti, o čemu arheološki nalazi i svjedočanstva antičkih pisaca. Arheološki nalazi, u simbiozi s narativnim vrelima, potvrđuju da su najstariji po imenu poznati stanovnici ovog prostora bili Autarijati. Oslanjajući se na svjedočanstva Pseudo-Aristotela i Strabona, saznajemo da se autarijatski teritorij prostirao i preko masiva Ivan-sedla, dopirući do gornjeg toka Neretve, gdje su se njihovi interesi sukobljavali s posjedima Ardijejaca. Upravo iz tog graničnog područja potječe i najstariji pisani trag o njima, datiran u 4. stoljeće pr. Kr., koji nam donosi sliku o surovim autarijatsko-ardijejskim ratovima vođenim zbog kontrole nad strateški važnim izvorima slane vode. Iako su dominirali ovim prostorom stoljećima, okolnosti i nestanka Autarijata sa sarajevskog područja ostaju nedovoljno osvjetljeni jer izvori daju dvosmilene podatke koji se mogu interpretirati na više načina. Najčešće se njihova migracija prema istoku povezuje sa keltskom seobom ili nekom prirodnom nepogodom.

Nekoliko stoljeća kasnije iz tekstova grčko-rimskih pisaca saznajemo da su ovaj prostor naseljavali Dezitijati. Riječ je o jednoj od najbrojnijih autohtonih zajednica koja je ostavila značajan trag u antičkom Iliriku. Dok ih Strabon, vodeći se geografskim kriterijima i njihovim položajem sjeverno od Dinarida, ubraja među Panone, autori poput Veleja Paterkula, Plinija Starijeg i Diona Kasija jasno ih određuju kao dalmatinski narod. Materijalna kultura srednjobosanske skupine i antroponimija dodatno potvrđuju njihovu neraskidivu vezu sa ilirskim zajednicama Gornjeg Ilirika. Posebno su upečatljivi opisi Veleja Paterkula, koji zemlju Dezitijata portretiše kao nepristupačan, planinski kraj ispresijecan dubokim kanjonima, što vjerno odgovara reljefu današnje srednje Bosne. Plinije Stariji nam donosi ključne podatke o njihovoj snazi, kao dio Naronitanskog konventa, dezitijatska peregrinska civitas brojala je čak 103 dekurije, što ih čini jednom od najmnogoljudnijih zajednica rimske Dalmacije. Ipak, moderna historiografija, naglašava da Dezitijati u predrimskom periodu vjerovatno nisu bili monolitna cjelina, već savez srodnih zajednica okupljenih oko zajedničkog identiteta tek pred izazovima rimskog osvajanja. Pitanje identifikacije zajednice Daisioi iz Oktavijanovih pohoda ostaje u sferi hipoteze, dok puni historijski sjaj Dezitijati dosežu tek u osvit Batonovog ustanka, postajući sinonim za otpor i politički značaj u unutrašnjosti provincije. Često se Dezidijatima pripisuje da su bili nosioci Batonovog ustanka jer je vođa po kojem ustanak nosi ime potjecao iz te zajednice.

THE AREA OF PRESENT-DAY SARAJEVO IN ANTIQUITY

The heritage of the Sarajevo region is deeply rooted in antiquity, as evidenced by archaeological finds and the accounts of ancient writers. These sources confirm that the earliest known inhabitants by name were the Autariatae. According to Pseudo-Aristotle and Strabo, Autariatan territory extended across the Ivan-sedlo massif to the upper Neretva River, where they clashed with the Ardiaei. The earliest written record from the 4th century BCE depicts fierce wars between these two groups over strategically vital saltwater sources. While they dominated the area for centuries, the circumstances and disappearance of the Autariatae remains a subject of debate as sources give ambiguous data. Their eastward migration is typically linked to Celtic incursions or natural disasters.

Centuries later, Greek and Roman authors identify the Daesitiates as the primary inhabitants. This indigenous community left a profound mark on ancient Illyricum. Strabo classified them as Pannonians due to their position north of the Dinarides, while Velleius Paterculus, Pliny the Elder, and Cassius Dio characterized them as a Dalmatian people. The material culture of the Central Bosnian group and anthroponymy confirm their close ties to the Illyrian communities of Upper Illyricum. Velleius Paterculus vividly describes the land of the Daesitiates as an inaccessible mountainous region with deep canyons, an accurate reflection of central Bosnia's terrain. Pliny the Elder notes their strength: as part of the *Narona conventus*, the Daesitiate *peregrine civitas* numbered 103 *decuriae*, making them one of Roman Dalmatia's most populous groups. Modern historiography, nevertheless, suggests the Daesitiates were likely a coalition of related groups unified by a shared identity in response to Roman expansion. The question of the identification of the Daisioi community from Octavian's campaigns remains in the sphere of hypothesis, while the full historical glory of the Daesitiates only reached the dawn of Bato's uprising, becoming synonymous with resistance and political significance in the interior of the province. It is often attributed to the Daesitiates that they were the bearers of Bato's Uprising because the leader after whom the uprising was named came from that community.

The collapse of the Great Illyrian Revolt (Bato's Uprising) in 9 CE marked the end of the organized resistance of the Daesitiate communities and the beginning of Sarajevo's integration into the Roman provincial system. This era saw intensive urbanization and road construction. The Sarajevo plain was positioned on a vital route connecting Narona with Argentaria (eastern Bosnia), the largest mining

Slom Batonovog ustanka 9. godine označio je kraj organizovanog otpora de-zitijatskih zajednica i početak transformacije sarajevske regije u značajno središte unutar rimskog provincijskog sistema. Jedna od karakteristika te rimske političke paradigme bila je izgradnja cesta i urbanizacija ovog prostora. Sarajevsko polje nalazilo se na važnoj komunikaciji koja je povezivala veliki rimski, ekonomski centar Naronu sa najvećim rudarskim centrom Ilirika – Argentarijom (danas istočna Bosna). Najstarije dokaze toga imamo u nalazima rimskih kovanica iz prvog i drugog stoljeća (Klaudija (41–54), Vespazijana (69–79), Trajanove (98–117) i Hadrijana (117–138)).

Arheološki nalazi ukazuju na to da je rimsko naselje na Ilidži postojalo neprekidno od 1. do 4. stoljeća. Naučnici pretpostavljaju da se u neposrednoj blizini blagotvornih termalnih izvora već u prvom stoljeću formirao *vicus* odnosno manje rimsko naselje. To će naselje, zahvaljujući svom geostrateškom položaju i prirodnim bogatstvima, s vremenom prerasti u jedan od ključnih administrativnih i političkih centara unutrašnjosti provincije Dalmacije. Nažalost, u djelima grčko-rimskih pisaca i itinerarijima nije zabilježeno postojanje rimske administrativne jedinice u gornjem toku rijeke Bosne i sarajevskom polju. Ipak, višestoljetna arheološka istraživanja su potvrdila da je na tom prostoru postojala jedna municipalna jedinica čije je administrativno središte bilo na Ilidži pokraj Sarajeva. Epigrafski spomenik pronađen u Krivoglavcima kod Vogošće (danas se čuva u JU Muzej Sarajeva) potvrdio je da je to naselje dobilo rang municipija u drugom stoljeću vjerovatno u vrijeme Trajanove ili Hadrijanove vladavine. Riječ je o nadgrobnom spomeniku dekuriona Publija Elija Viktorina (Publius Aelius Victorinus) i njegove porodice. Osim što oslikava život pripadnika lokalnih elita, ovaj spomenik u nauci ostaje zabilježen kao najstariji poznati natpis na kojem se spominje *municipium Aquae*.

Epigrafski spomenici također svjedoče o planskoj kolonizaciji veterana na prostoru današnjeg Sarajeva u drugoj polovini 2. stoljeća. Ovaj proces, usko vezan za period vladavine Marka Aurelija (kako u suvladaštvu s Lucijem Verom, tako i kasnije), odigrao je presudnu ulogu u jačanju administrativnih i privrednih struktura regije. Postoji utemeljena pretpostavka da je intenzivno naseljavanje vojnih veterana uzrokovalo uzdizanje municipija Aquae na rang kolonije. Iako je ova hipoteza široko prihvaćena, važno je naglasiti da kolonijalni status naselja na Ilidži još uvijek nije nepobitno dokazan. Okosnicu naučne debate o statusu naselja na Ilidži čini votivna ara Apolonu Tadenusu. Dok jedna interpretacija kraticu *col* vidi kao potvrdu ranga kolonije (*coloniae servus*), dio naučnika tumačenja u njoj prepoznaju termin *colonus* (zakupnik), što suštinski mijenja pravnu prirodu nalaza.

center in Illyricum. Early evidence of this integration includes Roman coins from the 1st and 2nd centuries CE (Claudius to Hadrian).

Archaeological evidence shows continuous Roman settlement in Ilidža from the 1st to the 4th century. A *vicus* likely developed near the thermal springs in the 1st century, eventually growing into a key administrative center. Although not mentioned in major itineraries, research confirms a municipal unit centered in Ilidža. A funerary monument discovered in Krivoglavci (now in the Museum of Sarajevo) confirms that the settlement achieved the rank of *municipium* in the 2nd century, likely under Trajan or Hadrian. This monument, belonging to the decurion Publius Aelius Victorinus, is the earliest known inscription mentioning *municipium Aquae*.

Epigraphic evidence also suggests veteran colonization in present-day Sarajevo in the late 2nd century under Marcus Aurelius. Some scholars argue this led to the elevation of the settlement to a colony, based on an altar dedicated to Apollo Tadenus. However, the interpretation of the abbreviation *col.* (*coloniae servus*) remains a subject of academic debate. Further political significance is evidenced by the presence of a *patronus civitatis*. In the early 3rd century (c. 230 CE), the patron was Sextus Cadius Clementinus Priscillianus, a distinguished senator and governor of Upper Germania. Though damaged, this inscription is a unique find in Bosnia and Herzegovina.

From the Dominate period, an honorary inscription dedicated to Emperor Diocletian (284–305) confirms urban continuity. Erected by the *res publica Aquae S...*, it highlights the late antique phase of the settlement. The addition of the letter “S” is generally interpreted, following Esad Pašalić, as referring to sulfur (*Aquae Sulfureae*).

Uprkos tome što značajan dio historiografije i dalje podržava tezu o kolonijalnom statusu, nedostatak epigrafskih potvrda nalaže da ovo pitanje ostane ostvoreno.

Poseban uvid u politički ugled antičkog naselja na Ilidži pruža podatak o postojanju patrona zajednice (patroni civitatis). Naime, epigrafski nalazi s područja Sarajeva ukazuju na to da je u prvoj polovini 3. stoljeća, tačnije oko 230. godine, zaštitnik ove zajednice bio Sekst Kacije Klementin Priscilijan (*Sextus Cadius Clementinus Priscillianus*), istaknuti pripadnik ugledne senatorske porodice i namjesnik Gornje Germanije. Iako je tekst natpisa na antičkom stubu, zbog kasnije upotrebe, u velikoj mjeri oštećen i ne nudi konačan odgovor o rangu naselja, on predstavlja jedinstvenu potvrdu ove vrste na tlu Bosne i Hercegovine. Činjenica da je *Aquae* imala patrona iz samog vrha rimske aristokratije, te mogućnost da je spomenuti stub bio dio hrama posvećenog upravo zaštitnicima grada, svjedoči o izuzetnom značaju ove administrativne jedinice. Spomenik se danas također čuva u JU Muzej Sarajeva.

Iz perioda dominata potječe najmlađi epigrafski dokaz o kontinuitetu urbanog života sarajevske regije. U pitanju je počasni natpis na bazi statue cara Dioklecijana (284–305). Ovaj spomenik, koji podiže zajednica imenovana kao *res publica Aquae S...*, nudi uvid u kasnoantičku fazu naselja na Ilidži. Dok dio struke pojam *res publica* tumači kao poseban administrativni rang, prevladava mišljenje da je riječ o općem terminu za jedinicu lokalne samouprave kojom se ističe da je spomenik podignut javnim novcem. Posebno je intrigantna dopuna službenog naziva naselja epitetom koji počinje slovom S. Široko je prihvaćena teza Esada Pašalića da je riječ o skraćenici za *Sulfur*, što bi upućivalo na naziv *Aquae Sulfureae* ili *Aquae Sulfuratae*, izravno motivisan bogatstvom sulfatnih vrela Ilidže. Treba spomenuti da u novijoj historiografiji i arheologiji javljaju se i drugačiji prijedlozi čitanja, poput naziva *Aquae Silviae* ili počasnog epiteta *res publica Aquarum splendidissima*.

MULTIDISCIPLINARNE PERSPEKTIVE ANTIČKOG SARAJEVA Od municipija *Aquae S...* do savremene valorizacije

Ovaj naučni skup zamišljen je kao dinamična platforma za multidisciplinarni dijalog o bogatom antičkom naslijeđu sarajevske regije, s primarnim fokusom na prostor nekadašnjeg rimskog municipija *Aquae S...* Okupljajući istraživački potencijal profesora i asistenata sa Odsjeka za historiju i Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, uz doprinos kustosa Muzeja Sarajeva, skup teži integraciji različitih naučnih perspektiva u cjelovitu sliku antičke prošlosti. Kroz

MULTIDISCIPLINARY PERSPECTIVES ON ANCIENT SARAJEVO

From the municipium *Aquae S...* to contemporary valorization

This scientific conference serves as a dynamic platform for multidisciplinary dialogue on the ancient heritage of the Sarajevo region. By integrating the expertise of professors and assistants from the Departments of History and Archaeology (Faculty of Philosophy, Sarajevo) with the contributions of curators from the Museum of Sarajevo, the conference aims to build a comprehensive understanding of the past. Participants will explore complex layers of ancient life, beginning with spiritual culture and religious identities. Epigraphic finds, such as the famous *paterna* from Ilidža dedicated to the cult of Cybele, reveal fascinating links between Phrygia and the Sarajevo plain. These insights are complemented by studies on early Christianity and the region's shifting spiritual landscape.

Special emphasis is placed on everyday life and material culture. Through the study of the *villa rustica* of Publius Aelius Victorinus, researchers reconstruct the private spheres of Roman inhabitants. Economic dynamics are explored through numismatic analysis, examining “the voice of silver and the whisper of copper” to understand monetary circulation at *Aquae S...*

Finally, the conference addresses the future, offering a critical assessment of the preservation and promotion of Roman heritage. This gathering strengthens the ties between academia and cultural institutions, laying the foundation for the continued scholarly valorization of ancient Sarajevo as an integral part of European civilization.

Associate Professor Amra Šačić Beća, PhD & Edin Veletovac, PhD

seriju izlaganja, učesnici će dešifrovati složene slojeve antičkog bitisanja. Narativ započinje analizom duhovne kulture i religijskih identiteta, gdje epigrafski izvori i specifični nalazi, poput čuvene patere s lliidže posvećene kultu Kibebe, otkrivaju fascinantne veze između daleke Frigije i sarajevskog polja. Ova istraživanja upotpunjuju se uvidima u rano kršćanstvo, prateći transformaciju duhovnog pejzaža regije.

Poseban akcenat stavljen je na svakodnevicu i materijalnu kulturu. Kroz prizmu arheoloških nalaza i rezultate istraživanja *ville rustice* porodice **Publija Elija Viktorina**, rekonstruišu se životni prostori i privatne sfere rimskih stanovnika. Ekonomska dinamika i trgovački tokovi oživljavaju se kroz "govor srebra i šapat bakra" odnosno detaljnu numizmatičku analizu opticaja novca na lokalitetu *Aquae S...*

Konačno, skup postavlja i ključna pitanja o budućnosti, nudeći kritički osvrt na trenutno stanje i perspektive očuvanja rimskog kulturnog naslijeđa. Rezultat ovog susreta bit će snažnije povezivanje akademske zajednice i institucija kulture, čime se stvara čvrst temelj za dalju naučnu valorizaciju i promociju antičkog Sarajeva kao nezaobilaznog dijela evropske civilizacijske baštine.

Prof. dr. Amra Šaćić Beća & dr. sc. Edin Veletovac

PROGRAM / PROGRAM

Prijava učesnika / Participant Registration	11:30–12:00
Svečano otvaranje / Official opening	12:00–12:15

I sesija / I session

ARHEOLOGIJA SARAJEVSKOG PROSTORA U RIMSKO DOBA / ARCHAEOLOGY OF THE SARAJEVO AREA IN THE ROMAN PERIOD

Moderator / Session Moderator: Edin Veletovac

SALMEDIN MESIHOVIĆ 12:15–12:30

Arheološka istraživanja villa rustica familije Publija Elija Viktorina u Krivoglavcima u novembru 2008. god. / Archaeological Excavations of the Villa Rustica of the Publius Aelius Victorinus family in Krivoglavci in November 2008

ADNAN MUFTAREVIĆ 12:35–12:50

Od Frigije do Sarajevskog polja – Religijske prakse i identiteti u rimskoj provincijalnoj sredini: analiza kulta Kibebe u sarajevskoj regiji na osnovu nalaza patere s Ilidže / From Phrygia to the Sarajevo Field: Religious Practices and Identities in a Roman Provincial Setting – An Analysis of the Cult of Cybele in the Sarajevo Region Based on a Patera from Ilidža

DINA VAJZOVIĆ-BALIHODŽIĆ 12:55–13:10

Svakodnevni život na prostoru današnjeg Sarajeva kroz prizmu arheoloških nalaza / Everyday Life in the Area of Present-Day Sarajevo Through the Lens of Archaeological Finds

JESENKO HADŽIHASANOVIĆ 13:15–13:30

Govor srebra i šapat bakra: prilog o optičaju rimskih kovanica sa lokaliteta *Aquae S...* / The Language of Silver and the Whisper of Copper: A Study on the Circulation of Roman Coins from the Site of *Aquae S...*

RASPRAVA/ DISCUSSION	13:30–13:45
----------------------	-------------

PAUZA ZA KAFU / COFFEE BREAK	13:45–14:00
------------------------------	-------------

II sesija / II session

RIMSKO SARAJEVO: RELIGIJA I KULTURNA BAŠTINA / ROMAN SARAJEVO: RELIGION AND CULTURAL HERITAGE

Moderator / Session Moderator: Indira Kučuk Sorguč

AMRA ŠAČIĆ BEĆA

14:00–14:15

Duhovna kultura rimskog municipija Aquae u periodu principata na osnovu epigrafskih izvora / The Sacred Landscape of the Roman *Municipium Aquae* during the Principate Based on Epigraphic Sources

EDIN VELETOVAC

14:20–14:35

Rano kršćanstvo na širem području grada Sarajeva / Early Christianity in the Wider Territory of the City of Sarajevo

GORAN POPOVIĆ

14: 55–15:05

Rimsko kulturno naslijeđe sarajevske regije: stanje i perspektive / Roman Cultural Heritage of the Sarajevo Region: State and Perspectives

RASPRAVA/ DISCUSSION

15:05–15:20

ZAVRŠNO OBRAĆANJE / CLOSING REMARKS

15:20

Dr. Salmedin Mesihović, redovni profesor
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Odsjek za historiju
salmedin.mesihovic@ff.unsa.ba

Arheološka istraživanja *villa rustica* porodice Publija Elija Viktorina u Krivoglavcima u novembru 2008. god.

Apstrakt: Vrlo vrijedan nalaz za epohu klasične civilizacije na prostoru Sarajeva bio je pronalazak (u novembru 2006. god.) natpisa Publija Elija Viktorina na lokalitetu Zidine u selu Krivoglavcima kod Vogošće. Nakon pronalaska spomenutog epigrafskog spomenika, ekipa sa Odsjeka sa historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, koju je predvodio prof. dr. sc. Enver Imamović, izvršila je i arheološka istraživanja na navedenom lokalitetu. U toku samo nekoliko dana pronađena je bogata arheološka građa koja se sastoji od građevinskog materijala, arhitektonskih ukrasa, ostataka hipokausta, keramike, metalnih predmeta, donjeg dijela male brončane skulpture boga Marsa. I samo ovo manje sondažno iskopavanje potvrdilo je postojanje u selu Krivoglavcima značajnog klasično-civilizacijskog stambenog kompleksa (*villa rustica*?) koje je pripadalo porodici Publija Elija Viktorina. Prilikom iskapanja u sloju gdje je pronađen ostatak brončane skulpture boga Marsa, konstantiran je sloj gareži što je ekipu navelo na pomisao da je kompleks u Krivoglavcima stradao požarom, vrlo moguće nasilnim napadom.

Ključne riječi: *Aquae S...*, Krivoglavci kod Vogošće, Ilidža, antika, arheologija

Dr. Salmedin Mesihović, Full profesor
University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Department of History
salmedin.mesihovic@ff.unsa.ba

Archaeological Excavations of the *Villa Rustica* of the Publius Aelius Victorinus family in Krivoglavci in November 2008

Abstract: A highly valuable find for the period of classical civilization in the Sarajevo area was the discovery (in November 2006) of the inscription dedicated to Publius Aelius Victorinus at the Zidine site in the village of Krivoglavci, near Vogošća. Following the, a team from the Department of History at the Faculty of Philosophy, University of Sarajevo, led by Prof. Dr. Enver Imamović, conducted archaeological investigations at the site. Within only a few days, a rich assemblage of archaeological material was uncovered, consisting of construction materials, architectural ornaments, remains of a hypocaust, pottery, metal objects, and the lower part of a small bronze figurine of the god Mars. Even this limited trial excavation confirmed the existence of a significant classical residential complex (*villa rustica*?) in the village of Krivoglavci belonging to the family of Publius Aelius Victorinus. During the excavation, in the layer where the fragment of the bronze sculpture of the god Mars was found, a layer of ash and charcoal was identified, which led the team to conclude that the complex in Krivoglavci had been destroyed by fire, potentially as a result of a violent attack.

Keywords: *Aquae S...*, Krivoglavci near Vogošće, Ilidža, antiquity, archaeology

Dipl. arh. Adnan Muftarević, muzejski savjetnik
JU Muzej Sarajeva
amuftarevic@muzejsarajeva.ba

Od Frigije do Sarajevskog polja – Religijske prakse i identiteti u rimskoj provincijalnoj sredini: analiza kulta Kibebe u sarajevskoj regiji na osnovu nalaza patere s Ilidže

Apstrakt: Rad analizira religijske prakse u rimskoj sarajevskoj regiji kroz nalaz patere s Ilidže, razmatrajući moguće veze s kultom Kibebe i širim procesima religijskog sinkretizma.

Ključne riječi: Kibela, kultovi, libacija, patera, *Aquae S...* (Ilidža)

Grad. arch. Adnan Muftarević, Museum advisor
JU Muzej Sarajeva
amuftarevic@muzejsarajeva.ba

From Phrygia to the Sarajevo Field: Religious Practices and Identities in a Roman Provincial Setting – An Analysis of the Cult of Cybele in the Sarajevo Region Based on a Patera from Ilidža

Abstract: This paper analyzes religious practices in the Roman Sarajevo region through a *patera* find from Ilidža, exploring potential links to the cult of Cybele and broader processes of religious syncretism.

Keywords: Cybele, cults, libation, patera, *Aquae S...* (Ilidža)

Dina Vajzović-Balihodžić, MA, asistentica
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Odsjek za arheologiju
dina.vajzovic@ff.unsa.ba

Svakodnevni život na prostoru današnjeg Sarajeva kroz prizmu arheoloških nalaza

Apstrakt: Na užem prostoru sarajevske regije do sada je registrovano preko 50 arheoloških lokaliteta iz rimskog perioda, od kojih su, nažalost, mnogi stradali uslijed intenzivnih građevinskih aktivnosti. Izdvojiti ćemo pokretni arheološki materijal sa tri lokaliteta: dobro poznati kompleks rimskih zgrada na Ilidži, rimska vila na Stupu i Velika gradina u Zeniku.

Sa Ilidže potiče više primjeraka rimske slikane keramike. Riječ je o iznimno luksuznoj robi, bjeličastoj keramici sa slikanim geometrijskim ornamentima, koja je posebno karakteristična za prostor Bosne i Hercegovine, iako nije do danas otkriveno gdje je bila radionica koja je izrađivala ovu vrstu keramike. Sa ovog lokaliteta potiče i više primjeraka rimske vojne opreme, odnosno dijelova pojasnih garnitura. Osim pomenutih nalaza značajan je i primjerak patere, keramičke posude koja je služila u kultne svrhe.

Na lokalitetu Stup iskopani su temelji objekta koji je interpretiran kao vila, a otkrivena su i dva groba. Od nalaza izdvajamo priloge iz muškog groba: pet kopalja, sedam strelica, nož i kaserola koji su nedvojbeno pripadali vojnom licu, a na lokalitetu je pronađen i mač u ostavi zakopan sa drugim alatima, kao i nalaz dolabre, jedne od ukupno dva primjerka iz Bosne i Hercegovine.

Na lokalitetu Velika gradina na Zeniku, koji je višeslojeni lokalitet sa kontinuitetom naseljavanja od kasnog brončanog doba, pronađena su tri groba sa spaljenim pokojnicima gdje se mogu utvrditi elementi autohtonih tradicija, a od priloga u njima izdvajamo kaserolu, nož i koplje.

Ključne riječi: Ilidža, Velika gradina Zenik, patera, rimska vila, rimska vojna oprema

Dina Vajzović-Balihodžić, MA, assistant
University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Department of Archaeology
dina.vajzovic@ff.unsa.ba

Everyday Life in the Area of Present-Day Sarajevo Through the Lens of Archaeological Finds

Abstract: Within the narrower area of the Sarajevo region, more than 50 archaeological sites from the Roman period have been recorded to date, many of which have unfortunately been lost to intensive construction activities. This paper highlights movable archaeological material from three sites: the well-known complex of Roman buildings at Ilidža, a Roman villa at Stup, and Velika Gradina in Zenik. Several examples of Roman painted pottery originate from Ilidža. This is an exceptionally luxurious ware, whitish pottery decorated with painted geometric ornaments, particularly characteristic of the territory of Bosnia and Herzegovina, although the workshop that produced this type of pottery has not yet been identified. This site has also yielded several examples of Roman military equipment, specifically parts of belt sets. In addition to these finds, a notable example is a *patera*, a ceramic vessel used for cult purposes.

At the Stup site, the foundations of a structure interpreted as a villa were excavated, along with two graves. Among the finds, the goods from a male grave are particularly significant: five spears, seven arrowheads, a knife, and a casserole, which undoubtedly belonged to a military individual. A sword was also discovered at the site in a hoard buried together with other tools, as well as a *dolabra*, one of only two such examples found in Bosnia and Herzegovina.

At the site of Velika Gradina in Zenik, a multi-layered site with continuous settlement from the Late Bronze Age, three cremation graves were discovered, revealing elements of indigenous traditions. Among the grave goods, a casserole, a knife, and a spear are particularly noteworthy.

Keywords: Ilidža, Velika gradina Zenik, patera, Roman villa, Roman military equipment

Dr. Jesenko Hadžihasanović, viši asistent
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Odsjek za arheologiju
jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba

Govor srebra i šapat bakra: prilog o opticaju rimskih kovanica sa lokaliteta *Aquae S...*

Apstrakt: Tokom istraživanja lokaliteta *Aquae S...* krajem 19. i sredinom 20. stoljeća su otkriveni rimski građevinski objekti u kojima su nađeni ostaci mozaika, antičke keramike i različitih metalnih predmeta. Među nalazima se izdvajaju i brojne kovanice iz više evidentiranih objekata. Tema bi, prije svega, bila usmjerena na razmatranje kovanica po hronološkoj pripadnosti, a onda i prema mjestu kovanja. Na osnovu takve analize bilo bi moguće utvrditi periode u kojima je numizmatički materijal najbrojniji, kao i sagledati geografski raspon mjesta kovanja zastupljenih kovanica.

Ključne riječi: *Aquae S...*, rimska arheologija, kovanice, kovnice, rasprostranjenost

Dr. Jesenko Hadžihasanović, Teaching associate
University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Department of Archaeology
jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba

The Language of Silver and the Whisper of Copper: A Study on the Circulation of Roman Coins from the Site of *Aquae S...*

Abstract: During excavations at the site of *Aquae S...* in the late 19th and mid-20th centuries, Roman architectural structures were uncovered containing remains of mosaics, Roman pottery, and various metal objects. Among these finds, numerous coins from several structures are particularly noteworthy. The topic at hand focuses primarily on the chronological attribution of the coins and their minting location. Based on this analysis, it is possible to identify the periods of peak the numismatic activity, as well as to assess the geographical range of the mints represented by the coins.

Keywords: *Aquae S...*, Roman archaeology, coins, mints, distribution

Dr. Amra Šaćić Beća, vanredna profesorica
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Odsjek za historiju
amra.sacic@ff.unsa.ba

Duhovna kultura rimskog municipija *Aquae* u periodu principata na osnovu epigrafskih izvora

Apstrakt: Nakon epitafa, najbrojniji epigrafski nalazi na prostoru sarajevske regije su spomenici votivnog karaktera, kojih je ukupno četiri. Pored njih, s duhovnom kulturom može se povezati i jedan javni natpis na kojem se spominje jedan sveštenik. Imajući u vidu da teritorija municipija *Aquae* nije bila ograničena isključivo na prostor današnje sarajevske regije, u korpus natpisa spomenutog municipija može se ubrojati i votivni spomenik posvećen Silvanu pronađen u Lepenici. Sudeći prema epigrafskim nalazima, Apolonov kult zauzimao je istaknuto mjesto u duhovnoj kulturi stanovništva municipija *Aquae*. Ovakva zastupljenost sasvim je utemeljena, s obzirom na to da je Apolon štovan kao božanstvo ljekarništva i zaštitnik zdravlja, što je u direktnoj vezi s karakterom naselja razvijenog na bazi banjskog lječilišta. Specifičnost duhovnog života ovog prostora ogleda se i u sinkretizmu Apolonovog kulta s tračkim bogom Tadenom (*Tadenus*). Ovaj primjer *interpretatio Romana* zabilježen je na jednom od ukupno tri do sada poznata spomenika posvećena ovom božanstvu, što nalaz sa Ilidže svrstava u red prvorazrednih epigrafskih izvora. Također, može se pretpostaviti da je na Ilidži postojao i Apolonov hram, jer natpis na kojem se spominje sveštenik Afrodizije (*Aphrodisius*) potječe iz javne građevine. Urbani karakter naselja *Aquae* dodatno potvrđuje i spomenik posvećen Kapitolijskoj trijadi. S druge strane, spomenici posvećeni Silvanu i Silvi ukazuju na činjenicu da je stanovništvo izvan urbanog centra poštovalo božanstva prirode.

Ključne riječi: Sarajevo, *municipium Aquae*, duhovna kultura, epigrafski izvori, Apolon, Tadenus, *interpretatio Romana*, Silva, Silvan, Kapitolska trijada

Dr. Amra Šaćić Beća, Associate professor
University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Department of History
amra.sacic@ff.unsa.ba

The Sacred Landscape of the Roman *Municipium Aquae* during the Principate Based on Epigraphic Sources

Abstract: Aside from epitaphs, the most numerous epigraphic finds in the Sarajevo region are votive monuments, totaling four. In addition to these, a public inscription referencing a priest can also be linked to the religious life of the area. Keeping in mind that the territory of the *municipium Aquae* was not restricted solely to the modern Sarajevo region, a votive monument dedicated to Silvanus found in Lepenica can also be included in the epigraphic corpus of the aforementioned *municipium*. Judging by the epigraphic evidence, the cult of Apollo occupied a prominent place in the religious life of the population of *municipium Aquae*. Such prevalence is well-founded, considering that Apollo was venerated as a deity of healing and a protector of health, which is directly related to the character of the settlement developed around thermal springs. The specificity of the religious life in this area is also reflected in the syncretism of Apollo's cult with the Thracian god Tadenus. This instance of *interpretatio Romana* is recorded on one of only three known monuments dedicated to this deity, which classifies the Ilidža find as a first-rate epigraphic source. Furthermore, it can be hypothesized that a temple of Apollo existed at Ilidža, as the inscription mentioning the priest Aphrodisius originates from a public building. The urban character of the settlement of *Aquae* is further confirmed by a monument dedicated to the Capitoline Triad. On the other hand, monuments dedicated to Silvanus and Silva indicate that the population outside the urban center venerated deities of nature.

her hand, monuments dedicated to Silvanus and Silva indicate that the population outside the urban center venerated deities of nature.

Keywords: Sarajevo, *municipium Aquae*, sacred landscape, epigraphic sources, Apollo, Tadenus, *interpretatio Romana*, Silva, Silvanus, Capitoline Triad

Dr. Edin Veletovac, viši kustos
JU Muzej Sarajeva
edin.veletovac@muzejsarajeva.ba

Rano kršćanstvo na širem području grada Sarajeva

Apstrakt: U referatu se na osnovu arheološkog materijala i pisanih izvora obrađuje najranija historija kršćanstva na širem prostoru današnjeg grada Sarajeva i okoline koja mu gravitira. Razdoblje koje će se analizirati u ovom radu obuhvata vremenski period od I do VI stoljeća n. e. Analiza će u završnom dijelu ponuditi i određene smjernice u pogledu procesa kristijanizacije te najranije crkvene organizacije na ovom prostoru, a sve u cilju otvaranja novih pitanja koja će u budućim istraživanjima dodatno pomoći u rasvjetljavanju ovog važnog problema.

Ključne riječi: rano kršćanstvo, kasna antika, Sarajevo, kasnoantičke bazilike, be-stoenska biskupija

Dr. Edin Veletovac, Senior curator
JU Muzej Sarajeva
edin.veletovac@muzejsarajeva.ba

Early Christianity in the Wider Territory of the City of Sarajevo

Abstract: Drawing on archeological material and written sources, this paper analyzes the earliest history of Christianity in the wider territory of present-day Sarajevo and its surrounding area. The paper covers the period from the 1st to 6th century AD. In its concluding part, the analysis offers certain insights into the processes of Christianization and the earliest ecclesiastical organization in this territory, aiming to raise new questions that will help further illuminate this problem in future research.

Keywords: Early Christianity, Late Antiquity, Sarajevo, Late Antiquity basilicas, Be-stoen bishopric

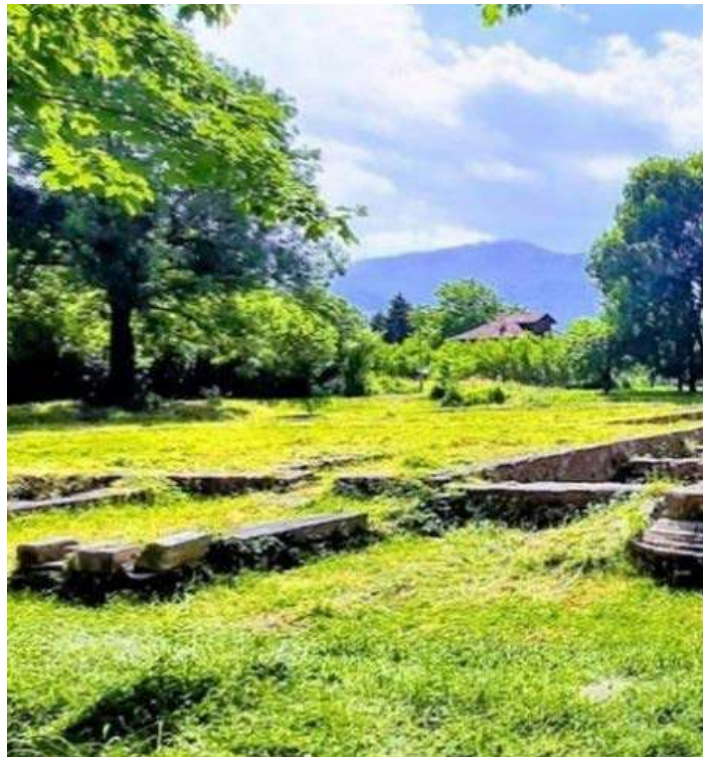

Goran Popović, MA
Student doktorskog studija
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Odsjek za historiju
gopopovic@gmail.com

Rimsko kulturno naslijeđe sarajevske regije: stanje i perspektive

Apstrakt: Rad se bavi rimskim kulturnim naslijeđem sarajevske regije, sa ciljem sagledavanja stepena istraženosti, očuvanosti i savremene valorizacije arheoloških lokaliteta. Posebna pažnja posvećena je analizi rimskih putnih komunikacija, naselja i epigrafskih spomenika kao ključnih elemenata za razumijevanje antičkog pejzaža ovog prostora. U radu se primjenjuje kombinacija istorijsko-analičkog i terenskog pristupa, uz korištenje dostupne literature, arhivske građe i savremenih metoda dokumentacije. Analizira se postojeće stanje zaštite i prezentacije lokaliteta, kao i njihova uključenost u turističke i obrazovne tokove. Poseban segment rada odnosi se na mogućnosti unapređenja prezentacije kroz primjenu digitalnih tehnologija, uključujući vizuelne rekonstrukcije, QR kodove i interaktivne modele interpretacije. Ukazuje se na nedovoljnu iskorištenost potencijala rimskog naslijeđa u kontekstu kulturnog turizma te se predlažu konkretni modeli njegove integracije u savremene kulturne i turističke prakse. Rad ima za cilj da ukaže na značaj sistematskog pristupa istraživanju i prezentaciji antičkog naslijeđa, kao i na mogućnosti njegove funkcionalne valorizacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici.

Ključne riječi: rimsko naslijeđe, sarajevska regija, digitalna prezentacija, kulturni turizam, rimska arheologija

Goran Popović, MA
PhD student
University of Sarajevo – Faculty of Philosophy
Department of History
gopopovic@gmail.com

Roman Cultural Heritage of the Sarajevo Region: State and Perspectives

Abstract: This paper examines the Roman cultural heritage of the Sarajevo region aiming to evaluate the level of research, preservation, and contemporary valorisation of its archaeological sites. Particular attention is paid to the analysis of Roman road networks, settlements, and epigraphic monuments as key elements for understanding the ancient landscape of this area. The study employs a combination of historical-analytical and field-based approaches, using available literature, archival sources, and modern documentation methods. It analyses the current state of site protection and presentation, as well as their integration into tourism and educational sectors. A special segment of the paper focuses on the potential for enhancing site presentation through the application of digital technologies, including visual reconstructions, QR codes, and interactive interpretative models. The paper highlights the underutilized potential of Roman heritage in the context of cultural tourism and proposes concrete models for its integration into contemporary cultural and tourism practices.

The aim of this paper is to emphasize the importance of a systematic approach to the research and presentation of ancient heritage, as well as the possibilities of its functional valorisation within local and broader social contexts.

Keywords: Roman heritage, Sarajevo region, digital presentation, cultural tourism, Roman archaeology

**LEKTORICA ZA BOSANSKI,
HRVATSKI I SRPSKI JEZIK /
PROOFREADING FOR BOSNIAN,
CROATIAN, AND SERBIAN**

Aida Hasović

**LEKTURA I PRIJEVOD NA ENGLISKI JEZIK /
PROOFREADING AND TRANSLATION INTO
ENGLISH**

Samra Čebirić-Biberović

**DIZAJN IZDANJA I DTP /
LAYOUT DESIGN AND DTP**

Amra Mekić

**DIZAJN NASLOVNE STRANE /
COVER DESIGN**

Amra Mekić

**DIZAJN I DTP PROMOTVNIH MATERIJALA /
DESIGN AND DTP OF PROMOTIONAL
MATERIALS**

Velija Hasanbegović

FOTO / FOTOGRAFIJE:

© J.U. Muzej Sarajeva / © The Sarajevo
Museum

e-izdanje / online issue

